

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

De kwaliteit van de jeugdhulp in jeugdteam Westerbork in Midden-Drenthe

*Veiligheid, verantwoordelijkheden en
organisatie*

Utrecht, februari 2016

De kwaliteit van de
jeugdhulp in jeugdteam
Westerbork in
Midden-Drenthe

*Veiligheid, verantwoordelijkheden en
organisatie*

Samenvatting

De meeste Nederlandse gemeenten werken met sociale wijkteams¹, sinds zij per 1 januari 2015 verantwoordelijkheden hebben gekregen op het gebied van jeugdhulp, zorg en (arbeids)participatie. Er zijn gemeenten die ervoor kiezen om een groot deel van de (gespecialiseerde) jeugdhulp in deze wijkteams aan te bieden. De Inspectie Jeugdzorg onderzoekt vanaf 2015 stapsgewijs de kwaliteit van deze jeugdhulp. Hiermee verwacht de inspectie een bijdrage te leveren aan het verhogen van de kwaliteit van de geboden jeugdhulp in de wijkteams, daarbij ruimte latend voor nieuwe en innovatieve concepten.

In november 2015 heeft de Inspectie Jeugdzorg onderzoek gedaan bij het jeugdteam Westerbork in de gemeente Midden-Drenthe. De jeugdhulp binnen dit jeugdteam wordt geboden door vier professionals (jeugdteamleden). Zij werken deels voor jeugdteam Westerbork en deels voor de eigen moederorganisatie of een ander jeugdteam in Midden-Drenthe. De jeugdteamleden zijn in dienst van Welzijnswerk Midden-Drenthe, AMW Noordermaat, de GGD en Jeugdbescherming Noord. Doel van het onderzoek was inzicht te verkrijgen in de mate waarin het jeugdteam Westerbork bij het bieden van jeugdhulp voldoet aan eisen op het gebied van veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie.

De inspectie heeft in deze rapportage een aantal punten uitgelicht waarover zij in het bijzonder positief is wat betreft de manier waarop het jeugdteam Westerbork omgaat met de onderzochte thema's veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie:

- het jeugdteam Westerbork zet gekwalificeerde professionals in;
- de jeugdteamleden hebben een actueel beeld van de veiligheid van jeugdigen.

Daarnaast besteedt de inspectie in de rapportage aandacht aan de verbetermogelijkheden die zij constateert in de manier waarop het jeugdteam Westerbork omgaat met de onderzochte thema's:

- de jeugdteamleden bewaken de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's niet voldoende en stellen niet voldoende vast of deze risico's zijn verminderd;
- het jeugdteam vergewist zich er niet van dat alle professionals die jeugdhulp bieden binnen het jeugdteam over een actuele Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) beschikken.

De inspectie verwacht dat het jeugdteam Westerbork de verbetermogelijkheden oppakt.

De inspectie gaat ervan uit dat het CJG Midden-Drenthe, waar nodig, de verbeteringen ook doorvoert in de andere jeugdteams in Midden-Drenthe. De inspectie blijft de ontwikkelingen bij het jeugdteam Westerbork volgen vanuit haar reguliere toezichtsrol.

¹ Sociale wijkteams hebben per gemeente verschillende benamingen en verschijningsvormen, zoals buurtteam, jeugdteam en wijkteam.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
Aanleiding en doel onderzoek.....	4
Toetsingskader en werkwijze.....	4
2 Beschrijving van jeugdteam Westerbork	6
Centrum voor jeugd en gezin (CJG) Midden-Drenthe.....	6
Jeugdteam Westerbork.....	6
Jeugdhulp door jeugdteam Westerbork.....	7
3 Wat gaat goed	9
4 Wat kan beter.....	11
5 Vervolg	13
Bijlage 1 - Toetsingskader Verantwoorde hulp voor jeugd	14
Bijlage 2 - Overzicht bevindingen per criterium	18

1 Inleiding

In november 2015 heeft de Inspectie Jeugdzorg onderzoek gedaan bij jeugdteam Westerbork in de gemeente Midden-Drenthe.

Aanleiding en doel onderzoek

Vanaf 2015 onderzoekt de inspectie de kwaliteit van de jeugdhulp die wordt geboden in wijk- en jeugdteams. De reden hiervoor is dat de meeste Nederlandse gemeenten werken met sociale wijkteams², sinds zij per 1 januari 2015 verantwoordelijkheden hebben gekregen op het gebied van jeugdhulp, zorg en (arbeids)participatie. Sociale wijkteams blijken voor gemeenten hét middel om de decentralisaties op deze gebieden aan te pakken. Er zijn gemeenten die ervoor kiezen om een groot deel van de (gespecialiseerde) jeugdhulp in wijk- of jeugdteams (hierna: wijkteams) aan te bieden. Daarom richt de inspectie zich met haar onderzoek op de vraag of deze jeugdhulp aan bepaalde eisen voldoet.

De inspectie heeft hiertoe drie thema's geselecteerd: veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie. Doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de mate waarin het betreffende wijkteam bij het bieden van jeugdhulp voldoet aan eisen op het gebied van de veiligheid van kinderen en organisatorische voorwaarden om verantwoorde jeugdhulp te leveren. Dit betreft stap 1 in het onderzoek naar de kwaliteit van de jeugdhulp in de wijkteams. Thema's die in stap 2 worden uitgewerkt betreffen uitvoering hulpverlening en cliëntenpositie. In eerste instantie richt de inspectie zich op jeugdteams, dit zijn wijkteams die zich specifiek toeleggen op het bieden van hulp aan gezinnen.

Met de toezichtbezoeken aan de wijkteams verwacht de inspectie een bijdrage te leveren aan het verhogen van de kwaliteit van de geboden jeugdhulp, daarbij ruimte latend voor nieuwe en innovatieve concepten. De inspectie kiest hierbij voor een rapportage waarin zowel aandacht is voor positieve ontwikkelingen als voor verbeterpunten. Deze wijze van rapporteren past bij de fase waarin wijkteams zich in 2015 bevinden: het is het eerste jaar van de transformatie, de wijkteams zijn nog volop in ontwikkeling.

Toetsingskader en werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van vijf criteria uit het toetsingskader *Verantwoorde hulp voor jeugd*, aangevuld met een criterium over de te beleggen verantwoordelijkheden. Het toetsingskader is opgenomen in bijlage 1.

² Sociale wijkteams hebben per gemeente verschillende benamingen en verschijningsvormen, zoals buurtteam, jeugdteam en wijkteam.

Voorafgaand aan het onderzoek bij jeugdteam Westerbork heeft de inspectie informatie opgevraagd bij het CJG Midden-Drenthe, om een beeld te krijgen van de organisatievorm van de jeugdteams in Midden-Drenthe en de verdeling van de verantwoordelijkheden, het aantal jeugdteams binnen de gemeente, de doelgroep van het jeugdteam, de deelnemende partijen en beschikbare deskundigheden en eventuele wachtlijsten.

Tijdens het onderzoek heeft de inspectie gesproken met professionals die jeugdhulp bieden (de jeugdteamleden) en met de coördinator van zorg. Een deel van de gesprekken heeft plaatsgevonden aan de hand van ter plaatse geselecteerde casuïstiek, waarbij de inspectie samen met de jeugdteamleden dossiers heeft geraadpleegd. Het betrof een aangekondigd toezicht, met als onverwacht element de selectie van de dossiers.

2 Beschrijving van jeugdteam Westerbork

Centrum voor jeugd en gezin (CJG) Midden-Drenthe

Het jeugdteam Westerbork is een onderdeel van het centrum voor jeugd en gezin (CJG) Midden-Drenthe. Het CJG Midden-Drenthe is een netwerkorganisatie met drie kernpartners: Welzijnswerk Midden-Drenthe, AMW Noordermaat en de GGD, aangevuld met Specialisten Ernstige Opvoed- en opgroevraagstukken van Jeugdbescherming Noord (JB Noord). De gemeente Midden-Drenthe heeft de regie en de eindverantwoordelijkheid.

Het CJG Midden-Drenthe werkt voor een brede doelgroep: aanstaande ouders, ouders van 0-23 jarigen, opvoeders inclusief grootouders, jeugdigen zelf (0-23 jaar), professionals en overige organisaties en vrijwilligers in de gemeente die werken met en voor jeugdigen en hun ouders. Deze personen kunnen naar het CJG voor informatie en advies, hulp en zorg rondom opgroeien en opvoeden. Het uitgangspunt van het CJG is om ouders/ jeugdigen in maximaal twee stappen op de juiste plek te krijgen, ongeacht de vraag die ze hebben. Stap één betreft toegang tot preventieve hulpverlening en stap twee betreft toeleiding naar specialistische zorg.

Om zichtbaar te zijn in buurten en dorpen, werkt het CJG Midden-Drenthe met drie jeugdteams in (de voormalige gemeenten) Beilen, Smilde en Westerbork. Deze jeugdteams gaan er actief op uit om contact te zoeken met 'vindplaatsen' (plekken waar jeugd, jongeren en opvoeders komen) en de doelgroep.

Jeugdteam Westerbork

Het jeugdteam Westerbork bestaat uit vier professionals (jeugdteamleden). Zij werken deels voor jeugdteam Westerbork en deels voor de eigen moederorganisatie of een ander jeugdteam. De jeugdteamleden zijn in dienst van Welzijnswerk Midden-Drenthe, AMW Noordermaat, de GGD en JB Noord. De vertegenwoordigde disciplines zijn een (ambulant) jongerenwerker, een jeugdmaatschappelijk werker, een verpleegkundige en een Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning. Ze zijn allen HBO-opgeleid.

De jeugdteamleden stellen zich op als generalist. Dit betekent dat zij vragen, signalen en zorgen in kaart brengen en zij bieden indien mogelijk ook zelf kortdurende ondersteuning aan.

De Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning van JB Noord is tijdens kantooruren de aangewezen persoon voor complexe crisiszaken en wordt regionaal ingeroosterd als 'casemanager van dienst'. De aansturing, begeleiding en inhoudelijke ondersteuning van het jeugdteam wordt gedaan door de coördinator van zorg, die in dienst is van de gemeente Midden-Drenthe.

Jeugdhulp door jeugdteam Westerbork

Het hulp- en zorgaanbod in Midden Drenthe is onderverdeeld in vrij toegankelijke hulp en niet vrij toegankelijke hulp, met in totaal acht interventieniveaus:

- Vrij toegankelijke hulp:
 - interventieniveaus één tot en met drie: lokale taak. Deze hulp is gericht op ondersteuning van de primaire opgroei- en opvoedcontext. Het betreft algemene en gerichte voorlichting, gerichte training en kortdurende interventies (tot zes contactmomenten). Daarnaast betreft het geïndiceerde preventie en adviesgesprekken. Specifiek voor de verstandelijk gehandicapten (VG) sector zijn in dit onderdeel van de jeugdhulpketen, ook integrale vroeghulp en specialistische buitenschoolse opvang beschikbaar.
 - interventieniveau vier: taak van de gezamenlijke gemeenten. Dit betreft algemene hulpverlening (interventies tot twaalf gesprekken).
- Niet vrij toegankelijke jeugdhulp:
 - interventieniveaus vijf tot en met acht: de cliënt en het betreffende systeem hebben meer dan twaalf contactmomenten met de betreffende hulpverlener/behandelaar(s). De cliënt krijgt dagbehandeling of (zeer) intensieve behandeling met verblijf. Tot interventieniveau vijf worden ook jeugdbescherming en –reclassering en de inzet van Veilig Thuis gerekend.

Het jeugdteam Westerbork voert preventieve taken uit en biedt jeugdhulp tot en met interventieniveau drie. Indien het jeugdteam niet verder kan met een hulpvraag, kan het consultatief of adviserend een vraag of zorg neerleggen bij het multidisciplinair overleg (mdo). De ouders geven toestemming voor aanmelding en bespreking van de hulpvraag door het mdo. Het mdo bestaat uit een voorzitter (de coördinator van zorg van het jeugdteam), een jeugdarts, een orthopedagoog (gespecialiseerd in risico- en veiligheidstaxaties) en een kinder- en jeugdpsychiater. In het mdo wordt gezamenlijk afgesproken wat er moet gebeuren in een bepaalde casus. De casus kan vervolgens teruggaan naar het jeugdteam met een advies. Het kan ook zijn dat er andere hulp nodig is welke dan in overleg met ouders wordt geboden (interventieniveau vier tot en met acht). Vanaf interventieniveau vijf geeft de gemeente (via het mdo) een beschikking af.

Beslissingen waarbij wordt afgewogen of de jeugdige/ouders nog binnen het vrijwillig kader geholpen kunnen worden (met medewerking van ouders) of in gedwongen kader, zijn kernbeslissingen. Kernbeslissingen worden genomen door het mdo.

Binnen het CJG Midden-Drenthe, zo ook binnen het jeugdteam Westerbork, werken medewerkers vanuit het principe één gezin, één plan, één contactpersoon. Dit houdt in dat de betrokken partijen bij jeugdigen vanuit een systemische en planmatige benadering een zorgplan opstellen.

Uitgangspunt is dat de ouders en jeugdige hun eigen proces coördineren en eerst verantwoordelijke zijn. De methodiek die wordt gebruikt, 'Ouderkracht' (voorheen was dit positief

opvoeden Drenthe), is een programma dat ouders bekend maakt met de basisprincipes voor positief opvoeden en de bijbehorende opvoedvaardigheden. Speerpunten in de methode zijn het belonen van goed gedrag en zo goed mogelijk communiceren.

3 Wat gaat goed

De inspectie heeft in dit hoofdstuk twee punten uitgelicht waarover zij in het bijzonder positief is wat betreft de manier waarop jeugdteam Westerbork omgaat met de onderzochte thema's veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie. Doel hiervan is dat ook andere jeugdteams en gemeenten zich kunnen laten inspireren door de werkwijze van het jeugdteam Westerbork. In dit hoofdstuk zijn dus met name de 'good practices' beschreven, het geeft geen volledig overzicht van alle bevindingen. Een overzicht van de bevindingen per criterium staat in bijlage 2.

3.1 Het jeugdteam Westerbork zet gekwalificeerde professionals in

Door de inzet van voldoende gekwalificeerde professionals en door hen cruciale taken bij de jeugdhulp te laten uitvoeren, zorgt het wijkteam ervoor dat jeugdigen en hun ouders verantwoorde hulp ontvangen.

Verantwoorde hulp voor jeugd, criterium 5.2

Alle jeugdteamleden zijn geschoold voor de functie die zij uitoefenen. Ze zijn allen HBO-opgeleid en beschikken over relevante werkervaring. Bovendien zijn ze allemaal getraind in de methodiek 'Ouderkracht' en geselecteerd op het goed helder krijgen van een hulpvraag.

In het wekelijks casuïstiekoverleg bespreken de jeugdteamleden onder leiding van de coördinator van zorg de binnengekomen hulpvragen en koppelen zij deze hulpvraag aan het jeugdteamlid met de best passende expertise/achtergrond. Hoewel het een klein team betreft is de aanwezige expertise divers.

De jeugdteamleden krijgen voldoende gelegenheid tot deskundigheidsbevordering en intervisie. Deskundigheidsbevordering wordt gefaciliteerd door zowel de moederorganisaties als door het CJG Midden-Drenthe. Het CJG Midden-Drenthe heeft bovendien zijn visie over verantwoorde hulp bieden geconcretiseerd in een handboek: 'Handboek CJG Midden-Drenthe 2015'.

3.2 De jeugdteamleden hebben een actueel beeld van de veiligheid van jeugdigen

Jeugdigen en ouders hebben er belang bij dat een onveilige situatie zo snel mogelijk wordt onderkend en dat er stappen genomen worden om (weer) een veilige opvoedingssituatie te realiseren. De professional moet daarom als vanzelfsprekend aandacht hebben voor de veiligheid en de sociale omgeving van de jeugdige. Als de professional zicht heeft op de sociale en leefomgeving van de jeugdige, kan de professional vroegtijdig signalen opvangen met betrekking tot mogelijke risicovolle situaties.

Verantwoorde hulp voor jeugd, criterium 2.1

Voor de jeugdteamleden is veiligheid een thema waar aandacht aan wordt besteed bij aanvang van de hulpverlening. Voor het inventariseren van de hulpvraag gebruiken jeugdteamleden een zogenaamd 'Triageformulier CJG', een bijlage bij het handboek voor de jeugdteamleden. Dit formulier hanteren zij bij het eerste gesprek met het gezin. Hierin is het benoemen van veiligheidsrisico's opgenomen waardoor het thema veiligheid altijd aan bod komt. Vervolgens wordt dit formulier ingebracht in het casuïstiekoverleg waarin de casuïstiek wordt verdeeld. Als gevolg van deze werkwijze komt het thema veiligheid, indien relevant, in het casuïstiekoverleg opnieuw onder de aandacht.

Zaken die vragen om 'regie op veiligheid' pakt de Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning op en zij gaat altijd op huisbezoek waardoor de leefomgeving van de jeugdige in kaart wordt gebracht. Bovendien behoort het opvragen van informatie bij relevante derden (zoals school of politie) na toestemming van ouders tot de standaard werkwijze. De geïnterviewde jeugdteamleden hebben de inspectie aan de hand van voorbeelden ervan kunnen overtuigen dat zij de contactfrequentie met het gezin afstemmen op het actuele beeld van de veiligheid van de jeugdige.

4 Wat kan beter

In dit hoofdstuk beschrijft de inspectie welke verbetermogelijkheden zij constateert in de manier waarop jeugdteam Westerbork omgaat met de onderzochte thema's veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie. Doel hiervan is om nader uit te leggen waarom de inspectie het belangrijk vindt dat jeugdteam Westerbork zich op deze punten verbetert. Ook andere jeugdteams en gemeenten kunnen hieruit lering trekken. Een overzicht van de bevindingen per criterium staat in bijlage 2.

4.1 De jeugdteamleden bewaken de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's niet voldoende en stellen niet voldoende vast of deze risico's zijn verminderd

Een veilige plek om op te groeien is een basale behoefte van jeugdigen. De jeugdhulp en de beschermende maatregelen moeten hiervoor zorg dragen. Daarnaast moet de jeugdhulp zelf ook veilig zijn. Dit betekent dat de professionals altijd moeten nagaan of de jeugdige op een veilige plek verblijft. Niet alleen een fysiek veilige plek maar ook een plek die voldoende sociaal-emotionele veiligheid biedt. Indien de veiligheid in het geding is, moet de professional ervoor zorgen dat er zo snel als mogelijk weer een voor de jeugdige en ouder veilige situatie ontstaat.

Het is daarbij belangrijk dat professionals afspraken met een gezin en met eventuele andere betrokkenen rondom een gezin, die moeten leiden tot een verbetering van de veiligheid van jeugdigen, transparant vastleggen. Hier zijn verschillende redenen voor. Ten eerste moet een professional - ook volgens de beroepscode jeugdzorgwerkers - de informatie die noodzakelijk is voor de professionele relatie met de cliënt vastleggen in een dossier. Ten tweede is het belangrijk om na verloop van tijd te kunnen vaststellen of de situatie is verbeterd of dat er andere interventies noodzakelijk zijn. Ten derde moet bij een eventuele aanvraag van een kindbeschermingsmaatregel aannemelijk te maken zijn dat vrijwillige hulpverlening ontoereikend is gebleken.

Verantwoorde hulp voor jeugd, criterium 2.2

De inspectie heeft bekeken of ten minste is vastgelegd welke afspraken met ouders en eventuele andere professionals rondom het gezin zijn gemaakt om de veiligheid van jeugdigen te vergroten. De jeugdteamleden blijken wisselend om te gaan met het vastleggen van deze afspraken in de dossiers. Er zijn jeugdteamleden die afspraken vastleggen in het digitale systeem, maar er zijn ook jeugdteamleden die afspraken vastleggen in hun eigen (werk)aantekeningen. Deze eigen (werk)aantekeningen maken geen deel uit van het digitale dossier of moeten nog verwerkt worden

in het registratiesysteem. De jeugdteamleden maken bovendien gebruik van verschillende registratiesystemen (van het jeugdteam en/of het registratiesysteem van de moederorganisatie).

Vooralsnog de Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning (SEO) is degene die over langere tijd de regie houdt. Van de SEO mag worden verwacht dat op gezette tijden de balans wordt opgemaakt of de geboden hulp in het vrijwillig kader toereikend is om de veiligheid van de jeugdigen in het gezin voldoende te borgen. Daarvoor is het kunnen terugkijken en het kunnen herkennen van patronen heel belangrijk. Doordat metingen en evaluaties veelal ontbreken in de dossiers is de veiligheid in een gezin lastig te vergelijken met de situatie bij aanvang van de hulpverlening. De inspectie pleit hierbij niet voor het bijhouden van uitgebreide contactjournals, maar wel voor het vastleggen van de afspraken en het resultaat van de afspraken in het dossier, waarbij structureel hetzelfde registratiesysteem wordt gebruikt.

4.2 Het jeugdteam vergewist zich er niet van dat alle professionals die jeugdhulp bieden binnen het jeugdteam over een actuele Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) beschikken

De Jeugdwet vereist dat iedere jeugdhulpaanbieder in het bezit is van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) van alle personen die in opdracht van haar werkzaamheden verrichten en in contact kunnen komen met jeugdigen of ouders aan wie jeugdhulp wordt verleend. Ook de professionals werkzaam in een wijkteam dienen over een VOG te beschikken. Indien het wijkteam een samenwerkingsverband betreft, is afstemming tussen de moederorganisaties en de leidinggevende van het wijkteam op dit punt van belang. Het moet geborgd zijn dat de VOG's actueel zijn en betrekking hebben op de functies die worden uitgeoefend.

Verantwoorde hulp voor jeugd, criterium 5.3

De moederorganisaties worden verantwoordelijk gehouden voor de aanwezigheid van de VOG's van hun jeugdteamleden. De inspectie ziet hier echter ook een verantwoordelijkheid voor het CJG Midden-Drenthe. De inspectie verwacht dat het CJG Midden-Drenthe zich ervan vergewist dat alle professionals binnen het jeugdteam over een actuele VOG beschikken. Het is aan het CJG Midden-Drenthe of navraag hierover bij de moederorganisaties voldoende is of dat het daadwerkelijk zelf opvragen van de VOG's nodig is. Hier is vooralsnog onvoldoende aandacht voor geweest. Aan de jeugdteamleden zelf is bij aanvang van hun werkzaamheden voor het jeugdteam ook niet gevraagd of zij een actuele VOG hadden.

5 Vervolg

De Inspectie Jeugdzorg heeft met dit onderzoek beoogd een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de jeugdhulp die wordt geboden in jeugdteam Westerbork, daarbij ruimte latend aan nieuwe en innovatieve concepten. De inspectie heeft voor wat betreft de thema's veiligheid, verantwoordelijkheden en organisatie een aantal punten uitgelicht die in positieve zin opvallen en tevens een aantal verbetermogelijkheden benoemd. De inspectie verwacht dat jeugdteam Westerbork deze verbetermogelijkheden oppakt. De inspectie gaat ervan uit dat het CJG Midden-Drenthe, waar nodig, de verbeteringen ook doorvoert in de andere jeugdteams in Midden-Drenthe. De inspectie blijft de ontwikkelingen bij jeugdteam Westerbork volgen vanuit haar reguliere toezichtsrol.

De inspectie zal haar bevindingen uit alle toezichten bij de wijkteams, breder presenteren in een overkoepelend bericht. Hierin zal aandacht zijn voor rode draden die uit het toezicht naar voren komen, met goede voorbeelden en mogelijke verbeteringen. De inspectie verwacht dat dit ook aanknopingspunten biedt voor een verdere verbetering van de kwaliteit van de jeugdhulp in alle samenwerkingverbanden en gemeenten.

Bijlage 1 - Toetsingskader Verantwoorde hulp voor jeugd

De Inspectie Jeugdzorg voert het onderzoek bij de wijkteams uit aan de hand van onderstaand toetsingskader Verantwoorde Hulp voor Jeugd. De inspectie heeft voor stap 1 vijf criteria geselecteerd binnen de thema's Veiligheid en Organisatie. Deze criteria zijn vetgedrukt. Daarnaast is specifiek voor de wijkteams een extra thema Verantwoordelijkheden toegevoegd. De thema's Uitvoering hulpverlening en Cliëntenpositie worden vanaf 2016 nader uitgewerkt voor de wijkteams.

1. UITVOERING HULPVERLENING

Kinderen krijgen de hulp die zij nodig hebben om zich onbedreigd te kunnen ontwikkelen.

1.1 Professionals bieden passende hulp.

Verwachtingen:

- *Professionals bieden hulp die aansluit bij de relevante ontwikkelgebieden en de problematiek van de kinderen.*
- *Professionals bieden hulp die aansluit bij de achtergrond, eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van kinderen, hun ouders en hun netwerk.*
- *Professionals zorgen ervoor dat kinderen contact kunnen (onder)houden met hun ouders en hun netwerk.*

1.2 Professionals bieden hulp van goede kwaliteit.

Verwachtingen:

- *Professionals werken volgens professionele standaarden.*
- *Professionals zetten de hulp tijdig in.*
- *Professionals nemen kernbeslissingen in multidisciplinair verband.*
- *Professionals zorgen voor continuïteit van de hulp.*

1.3 Professionals betrekken kinderen en ouders bij de hulp.

Verwachtingen:

- *Professionals werken met een plan dat door of in overleg met kinderen en hun ouders is opgesteld.*
- *Professionals bieden kinderen en hun ouders duidelijkheid over de inhoud en uitvoering van de hulp.*
- *Professionals bejegenen kinderen en hun ouders met respect en nemen hen serieus bij de uitvoering van de hulp.*

1.4 Professionals stemmen af met de bij de kinderen en hun ouders betrokken instanties.

Verwachtingen:

- *Professionals stemmen het plan af met de plannen van de overige betrokken instanties.*
- *Professionals evalueren regelmatig het resultaat van de geboden hulp met de overige betrokken instanties.*
- *Professionals zorgen voor een tijdige en volledige overdracht naar de overige betrokken instanties.*

2. VEILIGHEID

Kinderen worden beschermd tegen gevaren die hun ontwikkeling bedreigen.

2.1 Professionals houden goed zicht op de veiligheid van kinderen.

Verwachtingen:

- **Professionals hebben een actueel beeld van de veiligheid van kinderen.**
- **Professionals schatten de veiligheid van kinderen in aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie instrument.**
- **Professionals beoordelen de veiligheid in multidisciplinair verband.**

2.2 Professionals beperken de veiligheidsrisico's voor kinderen.

Verwachtingen:

- **Professionals bepalen mede op basis van de veiligheidsrisico's de in te zetten hulp.**
- **Professionals bewaken de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's.**
- **Professionals stellen vast of de veiligheidsrisico's zijn verminderd.**

2.3 Professionals zorgen ervoor dat acuut onveilige situaties voor kinderen worden opgeheven.

Verwachtingen:

- **Professionals treden bij acute onveiligheid actief op.**
- **Professionals bepalen multidisciplinair hoe bij acute onveiligheid van kinderen te handelen.**
- **Professionals zijn toegerust om met acuut onveilige situaties voor kinderen om te kunnen gaan.**

3. LEEFKLIMAAT³

Kinderen verblijven in een aandachtvolle omgeving.

3.1 De fysieke leefomgeving is van goede kwaliteit.

Verwachtingen:

- *Kinderen zijn tevreden over de fysieke leefomgeving.*
- *De leefomgeving is schoon, passend en veilig.*
- *Kinderen hebben invloed op de inrichting van de fysieke leefomgeving.*

3.2 Het leefklimaat is passend bij de kinderen.

Verwachtingen:

- *Het leefklimaat past bij de leeftijd en de ontwikkelingsfase van de kinderen.*
- *Kinderen kennen de dagelijkse routine en de regels binnen de instelling.*
- *Kinderen leiden een voor hen zo gewoon mogelijk leven, inclusief onderwijs en vrijetijdsbesteding.*

3.3 Professionals hebben een respectvolle houding naar de kinderen.

Verwachtingen:

- *Kinderen vertrouwen de professionals.*
- *Professionals hebben tijd en aandacht voor de kinderen.*
- *Professionals belonen positief gedrag van kinderen.*
- *Professionals tonen voorbeeldgedrag.*

³ Het thema leefklimaat wordt alleen getoetst in de residentiële jeugdhulp.

4. CLIËNTENPOSITIE

Kinderen en hun ouders krijgen voldoende mogelijkheden om voor hun individuele en gemeenschappelijke belangen op te komen.

- 4.1 De instelling geeft kinderen en hun ouders de mogelijkheid om voor hun individuele belangen op te komen.

Verwachtingen:

- *De instelling onderneemt actie indien kinderen en/of hun ouders aangeven ontevreden te zijn over de aan hen geboden hulp.*
- *Kinderen en/of hun ouders kunnen gebruikmaken van een onafhankelijke vertrouwenspersoon.*
- *Kinderen en/of hun ouders kunnen een klacht indienen bij een onafhankelijke klachtencommissie.*

- 4.2 De instelling draagt zorg voor de behartiging van gemeenschappelijke belangen van kinderen en hun ouders.

Verwachtingen:

- *De instelling beschikt over een representatieve cliëntenraad.*
- *De instelling draagt er zorg voor dat de cliëntenraad naar behoren kan functioneren.*
- *De instelling gebruikt de adviezen van de cliëntenraad.*
- *De instelling informeert kinderen en hun ouders actief over de cliëntenraad en de wijze waarop de medezeggenschap binnen de instelling is georganiseerd.*

- 4.3 De instelling gaat zorgvuldig om met de gegevens van kinderen en hun ouders.

Verwachtingen:

- *De instelling waarborgt de privacy van kinderen en hun ouders.*
- *De instelling zorgt voor waarheidsgetrouwe verslaglegging.*
- *De instelling reageert adequaat op een inzage-, afschrift-, of wijzigingsverzoek van kinderen en/of hun ouders.*

5. ORGANISATIE

De instelling voorziet in de voorwaarden om verantwoorde hulp te leveren.

5.1 De instelling voert systematisch kwaliteitsmanagement uit.

Verwachtingen:

- *De instelling heeft een visie op hoe zij verantwoorde hulp biedt.*
- *De instelling verzamelt systematisch informatie over de kwaliteit van de hulp.*
- *De instelling brengt op basis van de verzamelde informatie veranderingen aan om de kwaliteit van de hulp te verbeteren.*

5.2 De instelling⁴ zet gekwalificeerde professionals in.

Verwachtingen:

- *De instelling zorgt voor een verantwoorde werktoedeling.*
- ***De instelling zet professionals in die aantoonbaar zijn geschoold voor de functie die zij uitoefenen.***
- ***De instelling biedt medewerkers de mogelijkheid kennis en vaardigheden actueel te houden.***
- ***De instelling heeft richtlijnen en procedures vastgesteld voor het handelen van de professionals.***

5.3 De instelling handelt conform de wet om haar doelen te bereiken.

Verwachtingen:

- ***De instelling beschikt over actuele VOG's van medewerkers die contact hebben met kinderen of hun ouders.***
- ***De instelling handelt volgens een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.***
- *De instelling past vrijheidsbeperkende maatregelen toe conform de wettelijke kaders.*
- *De instelling hanteert de wettelijke bewaartermijn voor dossiers.*

5.4 De instelling zorgt voor jeugdhulp in samenhang met andere hulp.

Verwachtingen:

- *De instelling heeft samenwerkingsafspraken met haar ketenpartners vastgelegd.*
- *De instelling stelt haar professionals in staat samen te werken met ketenpartners.*

5.5 De instelling werkt volgens de Governancecode.

Verwachtingen:

- *De instelling beschikt over een Raad van Toezicht die intern toezicht houdt.*
- *De instelling beschikt over een Raad van Toezicht die het externe toezicht regelt.*
- *De instelling beschikt over een Raad van Toezicht die aan belanghebbenden verantwoording aflegt.*

VERANTWOORDELIJKHEDEN (aanvullend thema voor wijkteams)

De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheden belegd.

Verwachtingen:

- ***De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de jeugdhulp vastgelegd.***
- ***De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor het handelen naar aanleiding van incidenten en calamiteiten vastgelegd.***
- ***De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor het behandelen van klachten over de jeugdhulp die binnen het wijkteam wordt geboden vastgelegd.***

⁴ Waar hier 'instelling' staat dient in dit onderzoek 'wijkteam' gelezen te worden.

Bijlage 2 - Overzicht bevindingen per criterium

Verantwoordelijkheden		
Aanvullend thema voor de wijkteams De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheden belegd	De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de jeugdhulp vastgelegd.	Wat gaat goed Voor de kwaliteit van de jeugdhulp is de gemeente Midden-Drenthe verantwoordelijk. Dit is helder en werkbaar voor de jeugdteamleden.
	De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor het handelen naar aanleiding van incidenten en calamiteiten vastgelegd.	Wat kan beter De inspectie verwacht dat binnen het CJG Midden-Drenthe is vastgelegd wie verantwoordelijk is voor de beslissingen die worden genomen naar aanleiding van een (gewelds)incident of (mogelijke) calamiteit en dat dit voor de jeugdteamleden helder en werkbaar is. Afspraken over wie verantwoordelijk is voor de beslissingen die worden genomen naar aanleiding van incidenten zijn niet vastgelegd. De verantwoordelijkheid voor het registreren en analyseren van incidenten is niet belegd. Jeugdteamleden weten bovendien niet wie verantwoordelijk is voor het handelen naar aanleiding van calamiteiten want ze kennen het calamiteitenprotocol niet. Wat gaat goed De gemeente Midden-Drenthe beschikt over een calamiteitenprotocol.
	De participerende organisaties hebben de verantwoordelijkheid voor het behandelen van klachten over de jeugdhulp die binnen het wijkteam wordt geboden vastgelegd.	Wat kan beter De inspectie verwacht dat binnen het CJG Midden-Drenthe is vastgelegd wie verantwoordelijk is voor het behandelen van klachten: voor de informele en formele klachtenafhandeling en dat dit voor de jeugdteamleden helder is. Voor het CJG Midden-Drenthe bestaat geen specifieke klachtenregeling, noch staat er een link op de website naar uitleg over de klachtenprocedure of een verwijzing naar de klachtenregeling van de gemeente of

		de moederorganisaties. In de praktijk blijkt de gemeente verantwoordelijk voor klachten over de kwaliteit van de jeugdhulp en de moederorganisaties voor klachten over de bejegening door jeugdteamleden. Dit is echter noch voor cliënten, noch voor jeugdteamleden helder.
--	--	--

Organisatie		
Criterium 5.2 Het wijkteam zet gekwalificeerde professionals in.	Het wijkteam zet professionals in die aantoonbaar zijn geschoold voor de functie die zij uitoefenen.	Wat gaat goed Alle jeugdteamleden zijn geschoold voor de functie die zij uitoefenen. Ze zijn allen HBO-opgeleid en beschikken over relevante werkervaring. In het wekelijks casuïstiekoverleg worden de binnengekomen hulpvragen besproken en gekoppeld aan het jeugdteamlid met de best passende expertise/achtergrond. Wat kan beter Helderheid over de noodzaak van een SKJ registratie voor de jeugdteamleden ontbreekt. Binnen het jeugdteam moeten de professionals scherp blijven op de taakverdeling binnen het team in relatie tot de noodzaak van registratie.
	Het wijkteam biedt medewerkers de mogelijkheid kennis en vaardigheden actueel te houden.	Wat gaat goed De jeugdteamleden krijgen voldoende gelegenheid tot deskundigheidsbevordering en intervisie. Deskundigheidsbevordering wordt gefaciliteerd door zowel de moederorganisaties als door het CJG Midden-Drenthe.
	Het wijkteam heeft richtlijnen en procedures vastgesteld voor het handelen van de professionals.	Wat gaat goed Het CJG Midden-Drenthe heeft zijn visie over verantwoorde hulp bieden geconcretiseerd in een handboek: 'Handboek CJG Midden-Drenthe 2015' en er ligt een calamiteitenprotocol van de gemeente Midden-Drenthe. Wat kan beter Er is geen klachtenregeling specifiek voor het CJG Midden-Drenthe. Per klacht moet beoordeeld worden of deze naar de gemeente moet of naar de moederorganisatie.

 criterium 5.3 Het wijkteam handelt conform de wet om haar doelen te bereiken.	Het wijkteam beschikt over actuele VOG's van medewerkers die contact hebben met kinderen of hun ouders.	 Wat kan beter De inspectie verwacht dat het CJG Midden-Drenthe zich ervan vergewist dat alle jeugdteamleden beschikken over een actuele VOG. Binnen het CJG Midden-Drenthe wordt dit als een verantwoordelijkheid van de moederorganisatie gezien. Hierover is geen contact tussen de moederorganisatie en het CJG Midden-Drenthe. VOG's worden niet door de coördinator van zorg opgevraagd en het is niet duidelijk of ze actueel zijn. Aan de jeugdteamleden zelf is ook niet gevraagd of zij een actuele VOG hadden bij aanvang van hun werkzaamheden voor het jeugdteam.
	Het wijkteam handelt volgens een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.	 Wat gaat goed De stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn ingebouwd in de werkwijze van het jeugdteam en alle jeugdteamleden zijn gewezen op de 'App Meldcode' ⁵ .

 Veiligheid		
 criterium 2.1 Professionals houden goed zicht op de veiligheid van kinderen.	Professionals hebben een actueel beeld van de veiligheid van kinderen.	 Wat gaat goed De jeugdteamleden kunnen aantonen dat veiligheid een thema is waar aandacht aan is besteed bij aanvang van de hulpverlening. Voor het inventariseren van de hulpvraag maken zij gebruik van een triageformulier waarin het benoemen van veiligheidsrisico's standaard is opgenomen. Zaken die vragen om 'regie op veiligheid' pakt de Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning op en zij gaat altijd op huisbezoek om zicht te krijgen op de leefomgeving van de jeugdige. Bovendien hebben de geïnterviewde jeugdteamleden de inspectie ervan kunnen overtuigen dat de contactfrequentie met het gezin is afgestemd op het actuele beeld van de veiligheid van de jeugdige.

⁵ De App Meldcode is in opdracht van het ministerie van VWS ontwikkeld ter ondersteuning aan beroepskrachten die onder de reikwijdte van de Wet meldcode vallen. De Meldcode App helpt hen in te grijpen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De App behandelt de vijf stappen van de meldcode en biedt de mogelijkheid direct met de juiste instanties in contact te treden.

	Professionals schatten de veiligheid van kinderen in aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie instrument.	Wat gaat goed Het inschatten van veiligheidsrisico's is een standaard onderdeel (tekstblok) in het triageformulier. Hier beschrijven de jeugdteamleden de geconstateerde risico's. Bij (vermoedens van) onveiligheid brengt het jeugdteam de casus in bij het mdo. De input voor dit mdo is een formulier waarbij verschillende veiligheidsrisico's meer zijn uitgesplitst (bijvoorbeeld in bedreiging door ouder, door jeugdige of door derden) waardoor om gerichtere informatie wordt gevraagd. Wat kan beter Een weging van de geconstateerde risico's is niet zichtbaar en wordt niet teruggehoord bij de jeugdteamleden (in termen van 'wat is de grootste zorg'). De jeugdteamleden weten bovendien niet of en zo ja wanneer (door het mdo) een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument wordt ingezet.
	Professionals beoordelen de veiligheid in multidisciplinair verband.	Wat gaat goed Zaken die vragen om 'regie op veiligheid' pakt de Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning (SEO) op en zij heeft structurele caseloadbesprekingen met de gedragswetenschapper van JB Noord. Daarnaast zijn er afspraken over het inschakelen van het mdo bij (vermoedens van) onveiligheid. Indien veiligheidsrisico's zijn gesignaleerd in een casus die niet gekoppeld is aan de SEO dan bespreekt het jeugdteamlid deze eerst met de SEO en volgt daarna dezelfde werkwijze als wanneer de SEO de zaak direct oppakt.
Criterium 2.2 Professionals beperken de veiligheidsrisico's voor de kinderen	Professionals bepalen mede op basis van de veiligheidsrisico's de in te zetten hulp.	Wat kan beter De inspectie verwacht dat, indien veiligheidsrisico's zijn gesignaleerd, een veiligheidsinschatting onderdeel uitmaakt van het plan en dat de hulp die wordt geboden verband houdt met de geconstateerde risico's. Het wegen van geconstateerde risico's ziet en hoort de inspectie niet goed terug in de besproken casuïstiek. Hierdoor is de grootste zorg niet altijd

		helder en blijkt het ingewikkeld om de hulp goed af te stemmen op de grootste risico's die er zijn. De afweging voor de ingezette hulp registreren jeugdteamleden niet eenduidig.
	Professionals bewaken de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's.	Wat kan beter De inspectie verwacht dat professionals in het dossier afspraken en maatregelen vastleggen om de veiligheidsrisico's te beperken en dat zij bewaken of de gemaakte afspraken worden nagekomen. Afspraken die de jeugdteamleden maken met een gezin en/of professionals rondom een gezin worden niet helder en eenduidig vastgelegd. Dit geldt ook voor afspraken die in samenwerking met ketenpartners zijn gemaakt ten behoeve van de veiligheid. Verschillende werkwijzen en registratiesystemen worden gebruikt (van het jeugdteam of de moederorganisatie) en niet alle jeugdteamleden zorgen voor een actuele registratie. Wat gaat goed De geïnterviewde jeugdteamleden hebben de inspectie aan de hand van voorbeelden aannemelijk kunnen maken dat afspraken ten behoeve van de veiligheid van jeugdigen met het gezin en in samenwerking met ketenpartners wel worden gemaakt en dat ook duidelijk is wie voor wat verantwoordelijk is/wie welke afspraken bewaakt.
	Professionals stellen vast of de veiligheidsrisico's zijn verminderd.	Wat kan beter De inspectie verwacht dat professionals op casusniveau nagaan of de risico's zijn verminderd, totdat de jeugdige en de ouder veilig zijn. Metingen en evaluaties ontbreken veelal waardoor de veiligheid in een gezin lastig te vergelijken is met de situatie bij aanvang van de hulpverlening. Wat gaat goed Zaken waarbij sprake is van ernstige problematiek of aanhoudende zorgen

		worden veelal overgedragen aan andere hulpverleningsinstanties die de regie dan overnemen. Het jeugdteamlid wordt dan contactpersoon en laat de beoordeling voor afschaling van de hulp over aan de nieuwe hulpverlener.
Criterion 2.3 Professionals zorgen ervoor dat acuut onveilige situaties voor kinderen worden opgeheven.	Professionals treden bij acute onveiligheid actief op.	Wat gaat goed Bij acute onveiligheid schakelt het jeugdteam de Specialist Ernstige Opgroei- en opvoedondersteuning (SEO) in die tijdens kantooruren de aangewezen persoon is voor complexe crisiszaken. Bij afwezigheid van de SEO schakelt het jeugdteam de dan dienstdoende 'casemanager van dienst' in die het gezin direct kan bezoeken indien nodig. De stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling hoort de inspectie terug. Acute onveiligheid in casussen maken de jeugdteamleden niet vaak mee.
	Professionals bepalen multidisciplinair hoe bij acute onveiligheid van kinderen te handelen.	Wat gaat goed Bij acuut onveilige situaties schakelt de SEO een gedragswetenschapper van JB Noord in voor overleg op dat moment. Daarnaast kan het jeugdteam in een dergelijk geval het mdo inschakelen via de coördinator van zorg.
	Professionals zijn toegerust om met acuut onveilige situaties voor kinderen om te kunnen gaan.	Wat gaat goed Daar waar (een vermoeden van) acute onveiligheid wordt gesignaleerd, schakelt het jeugdteam de SEO in of de dienstdoende casemanager van dienst. Hiermee wordt de beperkte kennis en ervaring met acute crisissituaties bij de andere jeugdteamleden ondervangen. Het jeugdteam krijgt in december 2015 een training met acteurs in het omgaan met agressie omdat sommige jeugdteamleden hier weinig/ geen ervaring mee hebben.

Wat is het landelijk toezicht jeugd?

Het landelijk toezicht jeugd bestaat uit de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ).

Wat zegt de wet over het landelijk toezicht jeugd?

De Jeugdwet geeft de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen de volgende taken:

- onderzoek doen naar de kwaliteit in algemene zin van de jeugdhulp, de gecertificeerde instellingen, de certificerende instelling, het adviespunt huiselijk geweld en kindermishandeling, de Raad voor de Kinderbescherming en de justitiële jeugdinrichtingen;
- toezicht houden op de naleving van de kwaliteitseisen die in de wet staan;
- voorstellen doen voor verbetering.

Het toezicht gebeurt uit eigener beweging of op verzoek van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en/of de minister van Veiligheid en Justitie. Het landelijk toezicht houdt bij de vervulling van haar taak rekening met de behoeften van gemeenten.

Wat is toezicht?

Toezicht houden betekent dat de inspecties informatie verzamelen over de kwaliteit van de instellingen die onder de Jeugdwet vallen, zich een onafhankelijk oordeel vormen en zo nodig ingrijpen. Daarbij kijken zij of het beleid voor deze instellingen in de praktijk goed werkt. De rapporten zijn in principe openbaar. De openbaar gemaakte rapporten staan op de website van de inspecties.

Wat wil het landelijk toezicht jeugd bereiken?

Het landelijk toezicht jeugd wil met haar onderzoeken bijdragen aan:

- het behouden en bevorderen van de kwaliteit van de jeugdhulp en de gecertificeerde instellingen en de andere instellingen in het jeugddomein;
- het versterken van de positie van jeugdigen en hun ouders of verzorgers (de cliënten);
- de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Waarop houdt zij toezicht?

Er zijn vijf verschillende wetten en regelingen met toezichttaken en bevoegdheden voor de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen:

- Jeugdwet;
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;
- Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie;
- Wet Centraal Orgaan opvang Asielzoekers;
- Subsidieregeling opvang kinderen van ouders met een trekkend/varend bestaan.

Op grond van die wetten en al dan niet in samenwerking met andere inspecties wordt er toezicht gehouden op de volgende organisaties:

- de jeugdhulpaanbieders (jeugdzorg, jeugd-GGZ en jeugd-LVB);
- de certificerende instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- de gecertificeerde aanbieders van jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- Veilig Thuis: het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor (alleenstaande) minderjarige vreemdelingen;
- de Raad voor de Kinderbescherming
- Halt;
- de schippersinternaten.

Inspectie Jeugdzorg

Postbus 483

3500 AL Utrecht

088-3700230

www.inspectiejeugdzorg.nl

